

Kultur- og kirkedepartement
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

*Oslo, 1.11. 2004
Vår ref.: 140/pe
Deres ref: 2004/2480 AØ GP*

HØRINGSSVAR – FORSLAG OM ENDRING I FORSKRIFT OM TROS- SAMFUNN, FORSKRIFT OM TILSKOT TIL UREGISTRERTE TROS- SAMFUNN OG FORSKRIFT OM TILSKOT TIL LIVSSYNSSAMFUNN

Vi viser til departementets høringsbrev datert 09.07. 2004, og vil gi følgende sammenfattende kommentarer til forslagene i brevet:

1. Bakgrunnen for å endre lover og forskrifter om tilskudd til tros- og livssynssamfunn finnes blant annet i rapporten ”Tro og livssyn som grunnlag for tilskudd og offentlige funksjoner.” Human-Etisk Forbund er skuffet over at det eneste punktet i rapporten departementet viser interesse av å følge opp, er det punktet som skal ivareta det offentliges kontrollbehov.
2. Human-Etisk Forbund minner om at den nevnte rapporten også inneholder forslag om å etablere et annet og mer rettferdig grunnlag for beregning av tilskudd til tros- og livssynssamfunnene. Derfor er det provoserende når det nå foreslås at ”utgifter til vedlikehold av antikvariske bygg (før 1850) ikke skal tas med i beregningsgrunnlaget.” Departementet har ikke gjort noe forsøk på å antyde hva kommunene sparer på dette tiltaket og hva tros- og livssynssamfunnene dermed vil tape. Det er grunn til å tro at tapet vil bli vesentlig, gitt at mange kirker i vårt land er fra før 1850.
3. Human-Etisk Forbund vil også understreke at nettopp tilskuddsordningens formål må føre til at ekstra kostnader ved en ny kontrollordning må dekkes av det offentlige. Det gjelder både kostnader som oppstår ved gjennomføring av ny ordning og kostnader som oppstår ved den løpende driften.
4. Human-Etisk Forbund mener at den sentrale kontrollen med tilskuddssøkernes medlemslister vil ha en del fordeler sett i forhold til dagens ordning når det gjelder personvern, blant annet i forhold til den praksis en del kommuner har hatt når det gjelder innsyn i medlemslister.
5. Human-Etisk Forbund er også tilfreds med at kontrollen vil bli gjennomført av Brønnøysundregistrene og at når den årlige kontrollen er gjennomført skal de fysisk slette alle oversikter som inneholder personnummer.
6. Human-Etisk Forbund mener imidlertid det er fullstendig uakseptabelt at dersom en person er ført opp som medlem i både et tros- eller livssynssamfunn og Den norske

kirke, så bortfaller tilskuddet for denne personen. Dette vil ikke ramme Den norske kirke, bare tros- og livssynssamfunnene. Ettersom Human-Etisk Forbund har god kvalitet på medlemsregisteret og erfaringen tilsier at de aller fleste feiloppføringer vil være i Den norske kirkes medlemsregister, innebærer dette forslaget at vårt forbund straffes for den feilen som andre har gjort. Dette er helt urimelig og synes å være i strid med alminnelige rettsprinsipper.

Vi vil i det følgende utdype disse synspunktene.

Tilskuddsordningens formål

Tilskuddsordningen har som formål å oppnå en økonomisk likebehandling av Den norske kirke (Den norske kirke) og andre tros- og livssynssamfunn, ved at den del av tros- og livssynsamfunnenes medlemmers skattepenger som tilsvarer det som bevilges til Den norske kirke pr. medlem, tilbakeføres til organisasjonene.

Det har mange ganger blitt påpekt at denne målsettingen ikke oppnås godt nok blant annet fordi ekstrabevilgninger fra stat og kommuner ikke gir grunnlag for tilskudd og fordi fylkeskommunenes utgifter til kirkelige formål ikke trekkes inn. *Imidlertid er det viktig å påpeke at også det faktum at det stilles forskjellige krav til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, er med på å redusere måloppnåelsen.*

Når Den norske kirke i mange år fikk sine bevilgninger uten å ha et medlemsregister – og ennå i dag får bevilgninger uten at de er knyttet til antall medlemmer, medfører denne forskjellsbehandlingen at andre tros- og livssynssamfunn pålegges kostnader som Den norske kirke ikke har.

Den ordningen som foreslås i høringsbrevet, vil fortsatt skape forskjell i de kostnader som pålegges oss og som ikke pålegges Den norske kirke. Hvis vi fortløpende må hente inn og registrere medlemmenes fødselsnummer i vårt medlemsregister, innebærer dette ekstra merarbeid og kostnader. Det vil med stor sannsynlighet innebære tap i tilskudd, fordi en del medlemmer vil reservere seg. Hvor stort dette tapet vil bli, vet vi ennå ikke.

Det bør være et tankekors også for departementet at deres ønske om kontroll av tilskuddsmottakerne i seg selv bidrar til å hindre at målet med tilskuddsordningen nås. Dette bør tilsi at departementet viser stor varsomhet med å pålegge organisasjonene merarbeid og ekstra kostnader for å dekke det offentliges kontrollbehov. Hvis det offentlige ønsker å øke kontrollen med tilskuddssøkerne, bør de ekstra kostnadene i utgangspunktet løpende dekkes av det offentlige selv, og ikke kun initialkostnadene som det, så vidt vi forstår, legges opp til.

Dobbeltmedlemskap

Vi forstår det slik at hensikten med den foreslåtte ordningen er å redusere misbruk av støtteordningen, blant annet fordi enkelte trossamfunn har en dårlig kvalitet på sine registre og at det finnes eksempler på at enkelte krever støtte for ikke-støtteberettigede. Det kan da i denne sammenheng være på sin plass å nevne at Human-Etisk Forbund har fått rosende godkjenning fra Datatilsynet til vår behandling av sensitive persondata i vårt medlemsregister, som blant annet arbeider ut fra skriftliggjorte rutinebeskrivelser.

Det er mot denne bakgrunn man må forstå at Human-Etisk Forbund ikke kan akseptere forslaget om at dersom man finner dobbelt medlemskap, herunder i Den norske kirke, blir det

ikke gitt tilskudd. Denne ordningen ville heller ikke ramme Den norske kirke på noen måte siden Kirken ikke får tilskudd, men får sine budsjetttrammer fastsatt av Stortinget.

Vi har forståelse for at en ønsker å sammenligne *tilskuddssøkernes* lister med *hverandre*, for derigjennom å hindre at det ytes tilskudd til to eller flere organisasjoner for samme person. Vi har også forståelse for at en ønsker å kontrollere disse listene mot Det sentrale folkeregister for å kontrollere at de oppførte personer eksisterer, at de er bosatt i Norge og at det ytes tilskudd fra rett kommune.

Vi har imidlertid liten forståelse for at departementet ønsker å sammenligne tilskuddssøkernes lister med Den norske kirkes register. Kirkens register har etter vår mening altfor dårlig datakvalitet til å være egnet for en slik bruk. Ettersom Human-Etisk Forbund har god kvalitet på medlemsregisteret og erfaringen tilsier at de aller fleste feiloppføringer vil være i Den norske kirkes medlemsregister, innebærer dette forslaget at vårt forbund (og andre tros- og livssynssamfunn) straffes for den feilen som andre har gjort. Dette finner vi helt urimelig og det synes også å være i strid med alminnelige rettsprinsipper.

Vi mener videre at det er en forfeilet metode å basere støtten til de enkelte samfunn på fravær av eventuelle dobbeltmedlemskap i Den norske kirke ut fra følgende betraktninger: Da kirkeregisteret ble opprettet i 1997, ble det brukt en lite egnet metode ved at man tok for gitt at alle landets borgere var medlem, med mindre spesielle utmeldingsårsaker fantes, så som dokumenterbare medlemskap i andre livssynssamfunn og utmeldinger Kirken hadde for hånden. Denne måten å etablere et register på var så svak at Human-Etisk Forbund valgte å ikke stille sitt register til disposisjon for å vaske kirkeregisteret. Personvern hensyn tilsa at vi ikke ville overlate sensitive persondata til Kirken. Human-Etisk Forbund anså (og anser) det for problematisk at flere hundretusen kirkefremmede borgere med et humanistisk livssyn ville fremdeles uansett kontroll mot våre medlemslister fortsatt stå i kirkeregisteret.

Våre erfaringer i årene etter opprettelsen av Kirkens medlemsregister har bekreftet vår antagelse fordi vi fortsatt får alt for mange tilbakemeldinger om dårlig kvalitet på dette registret. Nylig fikk vi tilbakemelding fra en østlandskommune som meddelte at de hadde kontrollert våre lister opp mot Kirkens medlemsregister og funnet at vi hadde oppgitt 10 medlemmer som hørte til Den norske kirke. Vår medlemsliste var på totalt 109 navn for denne kommunen, inkludert tilhørende barn. Vi tilskrev de 10 medlemmene og samtlige ga oss klar beskjed om at de var medlem i Human-Etisk Forbund og ikke i Den norske kirke.

Dette enkelttilfellet gir en feilmargin i Kirkens medlemsregister på nesten 10 %. Kirkens medlemsregister opererer selv med et anslag på 0,5-0,6 % feilmargin. Vi vil også peke på at da vi sjekket våre ansatte på Human-Etisk Forbunds Hovedkontor på slutten av 1990-tallet, stod 9 av 35 ansatte, altså 26 % feilaktig oppført som medlemmer.

Det foreligger ikke noen mer substansielle vurderinger av feilmarginene for Den norske kirkes medlemsregister, men om vi legger 0,5 % til grunn kan vi konkludere med at Human-Etisk Forbund vil tape om lag 230 000 kroner på ikke å få tilskudd for dobbeltoppførte medlemmer. Er feilmarginen over 1 % (og det er ikke usannsynlig særlig for våre medlemmer), vil vårt tap av offentlige tilskudd komme opp i over 500 000 kroner.

Det er grunn til å understreke at dette er forsiktige anslag.

I Ot.prp. nr 9 (2003-2004) som ligger til grunn for forskriftsendringen står det at:

Desse opplysningane kan jamførast med opplysningar frå Det sentrale folkeregisteret, andre trudoms- og livssynssamfunn og medlemsregisteret til Den norske kyrkja så langt dette er teneleg for å kontrollera at vilkåra for tilskot er oppfylde.

Ut fra kvaliteten på kirkeregisteret og det sannsynlige tap Human-Etisk Forbund vil lide, burde det være klart departementets forslag nettopp ikke er tjenelig i forhold til en kontroll om at vilkårene for tilskudd er oppfylt.

Vi vil også minne om at i møte med departementet 24. juni 2003 fikk Human-Etisk Forbund lovnad fra ekspedisjonssjef Henning Gorholt om at regelverket ville bli utformet slik at ved dobbeltmedlemskap i et tros- og livssynssamfunn og Den norske kirke, ville personen bli ansett å være medlem av tros- eller livssynssamfunnet og ikke Den norske kirke. Human-Etisk Forbund er derfor skuffet over at departementets forslag til ny forskrift fullstendig overser dette løftet.

Human-Etisk Forbund vil derfor insistere på at ved dobbeltmedlemskap i et tros- eller livssynssamfunn og Den norske kirke, skal personen anses å være medlem i tros- eller livssynssamfunnet.

Videre foreslår vi at ved dobbeltmedlemskap i forskjellige tros- og livssynssamfunn utenfor Kirken kan enten:

- Begge samfunnene temporært beholder tilskuddene, så tilbakeføres dette til myndighetene fra det ene samfunnet når det er avklart hvilket samfunn medlemmet egentlig tilhører.

eller

- Tilskuddet holdes tilbake fra begge til de to samfunnene har brakt på det rene hvor medlemmet egentlig hører hjemme.

For begge tilfelle må det utarbeides enkle rutiner for å avklare medlemskapet.

Tidsfrister

I alle forskriftene foreslås det at det innen den 1. mars hvert år skal sendes inn regnskaper med revisorpåtegning og en kort melding om samfunnets virksomhet det foregående år. For Human-Etisk Forbund er dette dokumenter som det ligger mye arbeid bak. Regnskapet er ferdig fra regnskapsfører i slutten av februar, Sentralstyret behandler og undertegner det i midten av mars og Landsstyret godkjenner regnskapet i slutten av april. Pr. 1. mars er det altså bare så vidt at regnskapet er ferdige fra regnskapsfører. Vi antar at lignende problemstillinger også gjelder for andre tros- og livssynssamfunn, kanskje i større grad enn for Human-Etisk Forbund som har en relativt stor administrasjon.

Human-Etisk Forbund vil derfor foreslå at tidsfristene for innsending av regnskaper, årsberetninger m.v. blir satt til 1. juni.

Beregningsgrunnlag for statlig og kommunalt tilskudd

Hvordan statlige og kommunale tilskudd blir beregnet er et meget viktig spørsmål. I forslagene tar man opp ett forhold, nemlig et forslag om at utgifter som ikke er til egentlige kirkelige formål og/eller felles for alle innbyggere, blir holdt utenfor beregningsgrunnlaget. Dette er forslag som er ment å redusere tilskuddene til tros- og livssynssamfunn.

Bakgrunnen for å endre lover og forskrifter om tilskudd til tros- og livssynssamfunn finnes blant annet i den interdepartementale rapporten ”Tro og livssyn som grunnlag for tilskudd og offentlige funksjoner.” Her foreslås også at beregningsgrunnlaget bør endres i mer rettferdig retning ved at man går over fra å beregne tilskudd ut fra budsjettall og heller legger regnskapstall til grunn. Human-Etisk Forbund er derfor skuffet over at det eneste punktet i rapporten departementet viser interesse for å følge opp, er det punktet som skal ivareta det offentliges kontrollbehov.

Human-Etisk Forbund finner det derfor helt urimelig og provoserende når det foreslås at ”utgifter til vedlikehold av antikvariske bygg (før 1850) ikke skal tas med i beregningsgrunnlaget.” Departementet har ikke gjort noe forsøk på å antyde hva kommunene sparer på dette tiltaket og hva tros- og livssynssamfunnene dermed vil tape. Det er grunn til å tro at tapet vil bli vesentlig, gitt at mange kirker i vårt land er fra før 1850.

Human-Etisk Forbund vil derfor gå sterkt inn for:

- At det ikke gjøres noen tiltak som endrer i beregningsgrunnlaget nå i feil retning i forhold til likestillingsintensjonen uttrykt i forarbeider og lovverk.
- At beregningsgrunnlaget tas opp til en gjennomarbeidet og grundig revisjon så snart som mulig der man tar på alvor det grundige arbeidet som tidligere er utført.

Personvernet

Det er vårt syn at dagens ordning og kommunenes praksis er sterkt betenkelig ut fra personvern hensyn. Flere kommuner krever rutinemessig medlemslister fra tilskuddssøkerne, og kontrollen foregår manuelt ved at saksbehandlere sjekker medlemslister mot andre og mot Det sentrale folkeregisteret. Flere kommuner bryter for øvrig forskriftene om Den norske kirkes register ved å bruke dette til kontroll av tilskuddssøkernes lister. Denne kontrollen er også flere steder lagt til kirkelige instanser. Kontrollen foregår altså ikke bare manuelt, men også lokalt rundt i alle kommunene. Faren for at sensitive personopplysninger skal komme på avveie, er svært stor.

Mot denne bakgrunn mener Human-Etisk Forbund at en sentral kontroll, utført på grunnlag av elektroniske data der en bare bruker medlemmenes fødselsnummer, er bedre egnet for å ivareta personvern hensyn. Særlig gjelder det fordi det legges opp til at disse opplysningene skal slettes så snart de er brukt til det de er tiltenkt.

Vi håper disse synspunkter og forslag fra Human-Etisk Forbund vil være klargjørende og nyttige for departementet i arbeidet med revisjon av de framlagte forslag til forskrifter.

Med hilsen

Lars Gule
generalsekretær

Per Kristian Hansen
saksbehandler